

Роль державного фінансового аудиту в оцінці досягнення цілей державних програм

*Підготувала: здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
групи ОБП-23-1, Федчук Марія Андріївна*

*Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту,
Рябчук Оксана Григорівна*

Проблема: чому виділення коштів не гарантує результату?

Державні цільові програми є ключовим інструментом реалізації стратегічних пріоритетів країни. Проте в умовах обмеженості фінансових ресурсів та глобальних викликів саме лише виділення бюджетних коштів не гарантує розв'язання суспільних проблем.

Традиційний фіскальний контроль фіксує порушення, але не відповідає на ключове запитання: чи досягла програма своїх цілей? Саме тут державний фінансовий аудит набуває стратегічного значення — він переходить від контролю витрат до оцінки результативності державної політики.

Ключова відмінність:

Аудит $\neq$ Ревізія

- Ревізія фіксує порушення
- Аудит аналізує причинно-наслідкові зв'язки
- Аудит оцінює пропорційність результату до витрат
- Аудит формує рекомендації на майбутнє

Три принципи аудиту ефективності:

Економічність

Перевірка раціонального використання бюджетних коштів. Аудитор досліджує, чи були обрані найменш затратні способи досягнення мети програми.

Ефективність

Визначення, наскільки досягнуті цілі програми та чи відповідають фактичні результати запланованим показникам паспорту бюджетної програми.

Результативність

Аналіз реального соціально-економічного впливу програми на суспільство — чи є отриманий результат пропорційним до витрачених ресурсів.

Функції державного фінансового аудиту

Сучасний державний аудит охоплює широкий спектр завдань — від перевірки законності до стратегічного прогнозування.

1

Верифікація виконання

Перевірка ступеня виконання завдань, передбачених паспортами бюджетних програм, та ідентифікація факторів, що перешкоджали досягненню запланованих індикаторів.

2

Зворотний зв'язок

Забезпечення каналу комунікації між виконавцями програм та розпорядниками коштів — превентивний захід проти неефективного бюджетного планування.

3

Прогнозний аналіз

Формування бази рекомендацій для Мінфіну та КМУ щодо доцільності подальшого фінансування аналогічних проєктів у середньостроковому плануванні 2024–2026 рр.

4

Підтвердження прозорості

В умовах воєнного стану — підтвердження цільового використання коштів перед міжнародними партнерами, що безпосередньо впливає на рівень довіри до державних інституцій.

Аналіз ролі державного фінансового аудиту в оцінці цілей програм

Систематизація ключових аспектів, інструментів і очікуваних результатів аудиторської діяльності.

Аспект	Зміст ролі аудиту	Інструменти та методи	Очікуваний результат
Оцінка ефективності	Визначення ступеня досягнення цілей програми відповідно до запланованих показників	Аналіз, порівняння	Виявлення рівня досягнення цілей
Оцінка результативності	Аналіз фактичних соціально-економічних результатів програми	Моніторинг показників, статистичний аналіз	Визначення реального впливу програми
Оцінка економності	Перевірка раціонального використання бюджетних коштів	Фінансовий аналіз, оцінка витрат	Зниження неефективних витрат
Контроль законності	Перевірка дотримання законодавства при реалізації програм	Юридичний аудит, документальні перевірки	Виявлення порушень та зловживань
Виявлення ризиків	Ідентифікація фінансових і управлінських ризиків	Ризик-аналіз, аудит процесів	Запобігання втратам і помилкам
Надання рекомендацій	Формування пропозицій щодо покращення реалізації програм	Аналітичні звіти, висновки	Підвищення ефективності програм
Забезпечення прозорості	Інформування громадськості та органів влади про результати	Публічні звіти, відкриті дані	Зростання довіри до держави
Оцінка управління	Аналіз якості управлінських рішень і процесів	Інтерв'ю, опитування, аналіз	Покращення системи управління

Проблема якості цільових показників

Типові вади індикаторів програм:

Розмитість формулювань

Показники часто сформульовані надто абстрактно і не дозволяють об'єктивно виміряти прогрес виконання програми.

Невідповідність реальності

Індикатори не відображають фактичного прогресу, що суттєво ускладнює моніторинг та унеможлиблює порівняльний аналіз.

Відсутність базових значень

Без чітко визначених базових і цільових значень неможливо об'єктивно оцінити ефективність реалізації програм.

Роль аудитора у виправленні ситуації:

Важливим аспектом державного фінансового аудиту є **оцінка якості самих цільових показників** — аудитор не лише перевіряє їх виконання, а й досліджує, наскільки вони адекватно відображають справжній прогрес програми.

Аудиторський висновок щодо якості індикаторів стає підставою для їх перегляду та вдосконалення на наступний плановий період, формуючи більш прозору та вимірювану систему державного управління.

Аудит виявляє не лише порушення у виконанні програми, а й системні вади в її конструкції.

Ризик-орієнтований підхід та цифрова трансформація аудиту

Протягом **2022–2025 років** відбулася суттєва зміна парадигми державного аудиту: від суцільної перевірки документів — до **селективного аналізу найбільш ризикових операцій** бюджетних програм.

Ризик-орієнтований відбір

Аудитори концентруються на операціях із найвищим ризиком неефективності або зловживань, що підвищує результативність контрольних заходів при обмежених ресурсах.

Платформа Prozorro та бази Мінфіну

Інтегровані аналітичні системи дозволяють у режимі реального часу відстежувати відхилення фактичних витрат від планових показників паспортів програм.

Превентивна ідентифікація

Неефективність виявляється ще на етапі виконання програми — не чекаючи завершення фінансового року, що значно посилює превентивну роль аудиту.

Аудит в умовах воєнного стану та міжнародної допомоги

Нові виклики 2022–2025

- Масштабна міжнародна фінансова допомога
- Підвищені вимоги до прозорості використання коштів
- Необхідність підтвердження цільового витрачання перед донорами
- Ризик зловживань в умовах надзвичайного стану
- Обмеження традиційних контрольних процедур

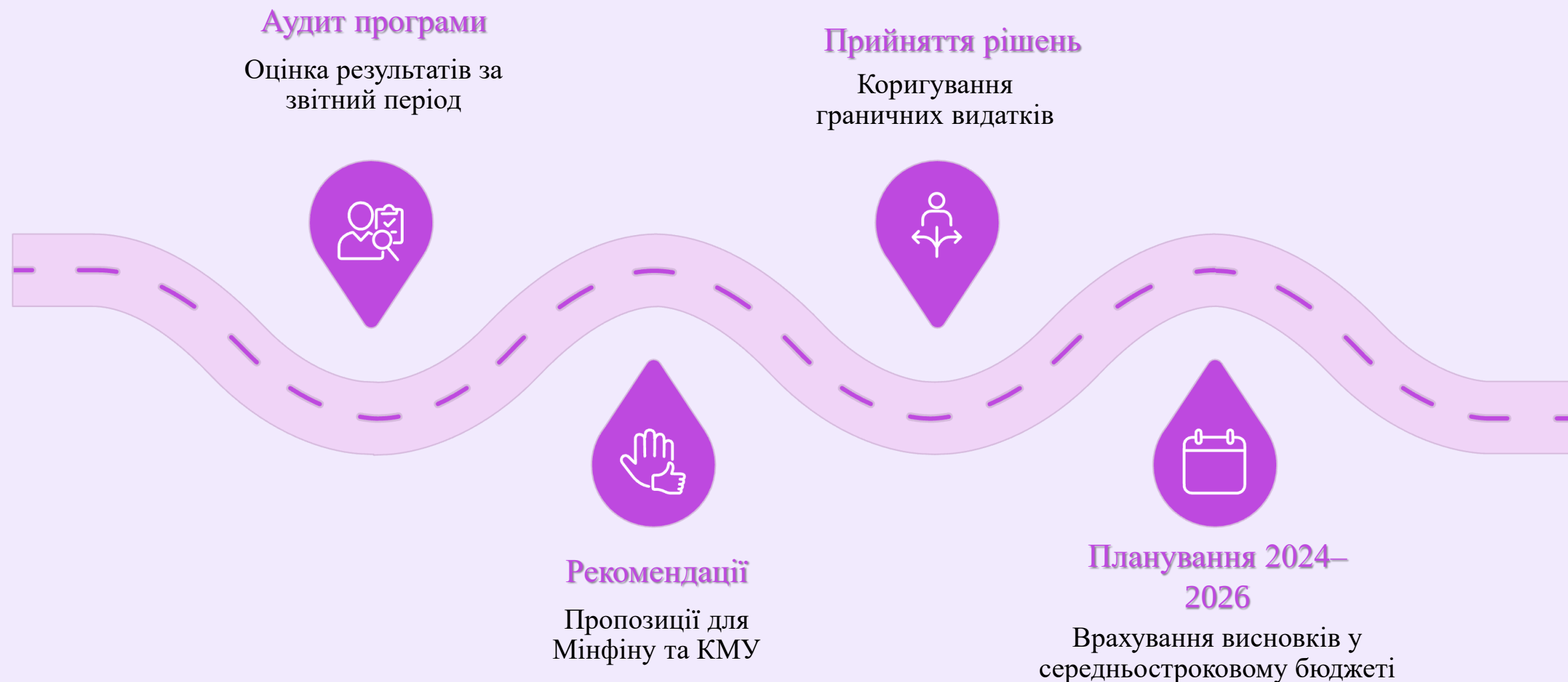
Відповідь державного аудиту

В умовах воєнного стану роль державного фінансового аудиту суттєво посилилась. Підтвердження прозорості використання міжнародної допомоги безпосередньо впливає на **довіру до державних інституцій** та на обсяги подальшого фінансування з боку партнерів.

Висновки аудиторів стали обов'язковою умовою для звітування перед МВФ, ЄС, Світовим банком та іншими донорами. Якість аудиту перетворилась на стратегічний ресурс відновлення країни.

- ✓ Аудиторські звіти — підґрунтя для залучення наступних траншів міжнародної допомоги.

Аудит як інструмент середньострокового бюджетного планування

У період 2024–2026 років висновки державного фінансового аудиту стали невід'ємною частиною середньострокового бюджетного планування. Рекомендації аудиторів безпосередньо впливають на граничні обсяги видатків для галузевих міністерств, перетворюючи аудит з ретроспективного інструменту на активний важіль бюджетної політики.

Висновки: від контролю до сервісної підтримки держави

Державний фінансовий аудит перетворюється з механізму покарання на інструмент сервісної підтримки держави — що гарантує суспільству отримання максимальної вартості за кожну сплачену гривню податків.

Комплексна оцінка

Забезпечує аналіз ефективності, результативності та економності програм у єдиному циклі контролю.

Цифровий моніторинг

Ризик-орієнтований підхід та автоматизація забезпечують своєчасне виявлення неефективності ще під час виконання програм.

Зворотний зв'язок

Аудиторські звіти є підґрунтям для обґрунтованих управлінських рішень і оптимізації бюджетних видатків.

Довіра суспільства

Прозорість та публічність висновків зміцнює інституційну спроможність держави та підтверджує відповідальне управління перед громадянами й міжнародними партнерами.